

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Szanse młodzieży na zatrudnienie – dostosowanie szkoleń do potrzeb przemysłu w dobie oszczędności”

(2014/C 311/02)

Sprawozdawca: **Dumitru FORNEA**

Współsprawozdawca: **Tommaso GRIMALDI**

Dnia 11 lipca 2013 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Szanse młodzieży na zatrudnienie – dostosowanie szkoleń do potrzeb przemysłu w dobie oszczędności”.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 8 kwietnia 2014 r.

Na 498. sesji plenarnej w dniach 29–30 kwietnia 2014 r. (posiedzenie z 30 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 156 do 2 przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Poważny kryzys w dziedzinie zatrudnienia młodzieży wymaga większych wysiłków i współpracy ze strony rządów, pracodawców, pracowników i społeczeństwa obywatelskiego, by upowszechnić, tworzyć i utrzymywać godne⁽¹⁾ i zrównoważone miejsca pracy. Kwestia ta stała się wyzwaniem zarówno politycznym, jak i gospodarczym. EKES podkreślał już, że potrzebna jest faktyczna strategia na rzecz wzrostu na poziomie unijnym i krajowym, aby wspierać tworzenie lepszej jakości stabilniejszych miejsc pracy dla młodych ludzi. Zdaniem EKES-u rządy muszą koniecznie podjąć imponujące wysiłki w celu poprawy sytuacji, aby zapobiec pogłębianiu się kryzysu.

1.2 Zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z czerwca 2013 r. EKES uważa, że państwa członkowskie powinny dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić pełną operacyjność bez opóźnień Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI) i gwarancji dla młodzieży (YG). Należy wyraźnie zwiększyć przydział krajowych i europejskich środków na edukację i szkolenia, zatrudnienie ludzi młodych i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.

1.3 EKES zdecydowanie zaleca, by poddawać regularnej ocenie, z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, konkretne plany działania przyjęte już przez państwa członkowskie w celu sprostania problemowi bezrobocia wśród młodzieży i zwiększenia szans młodych ludzi na znalezienie pracy. Zdaniem Komitetu w tych planach i programach należy przedsięwziąć konkretne środki, które umożliwiłyby młodym absolwentom zdobycie umiejętności niezbędnych w miejscu pracy, w zakresie m.in. zarządzania i pracy zespołowej, rozwiązywania problemów i kreatywności, by poszerzyć ich zakres wiedzy i zwiększyć szanse na znalezienie pracy.

⁽¹⁾ Koncepcja godnej pracy została sformułowana przez podmioty Międzynarodowej Organizacji Pracy – rządy, pracodawców i pracowników – i opiera się na założeniu, że praca jest źródłem godności osobistej, spójności społecznej, pokoju w społeczeństwie oraz demokracji i wzrostu gospodarczego, które zwiększają szanse na dobrej jakości zatrudnienie i rozwój przedsiębiorstw. Międzynarodowa Organizacja Pracy, www.ilo.org.

1.4 EKES zaleca, by państwa członkowskie i wszystkie zaangażowane organy władzy uznały szanse na zatrudnienie za proces ciągły, mający wpływ na całe życie zawodowe. Państwa członkowskie powinny działać perspektywicznie oraz stwarzać narzędzia i warunki umożliwiające młodym ludziom aktualizację swoich szans na zatrudnienie oraz ich poprawę i ocenę. Szersze uznawanie i większa przejrzystość umiejętności i kwalifikacji ma do odegrania ważną rolę w dostosowaniu szans na zatrudnienie młodych ludzi poszukujących pracy do potrzeb rynku oraz ich mobilności. EKES popiera strategię polityczną UE mającą na celu zwiększenie uznawania i przejrzystości umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz powiązanych z nimi narzędzi, takich jak europejskie ramy kwalifikacji (EQF), europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (ESCO), Europass oraz systemy zapewniania jakości i transferu i akumulacji punktów.

1.5 EKES jest przekonany, że odpowiedzialność za szanse na znalezienie pracy nie spoczywa tylko na jednostkach. Kwestii tej muszą stawić czoła wspólnie wszystkie zainteresowane strony, m.in. rządy, pracodawcy, partnerzy społeczni, szkoły wyższe, władze lokalne, pracownicy. Zdecydowanie zaleca się wzmocnienie partnerstwa przedsiębiorstw i instytucji szkolnictwa. W tym kontekście należy promować programy wysokiej jakości szkoleń wewnątrzzakładowych zgodnie z zasadami i metodami europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego oraz proponowanych ram jakości dla staży.

1.6 Państwa członkowskie powinny przewidzieć zachęty dla uniwersytetów i ośrodków badawczo-rozwojowych oferujących programy studiów zgodne z potrzebami zglobalizowanych rynków. Mogłoby to również przyczynić się do promowania wysokiego poziomu profesjonalizmu.

1.7 Z uwagi na pojawiające się niedawno tendencje do zmniejszania budżetu na edukację w różnych państwach członkowskich, EKES zaleca, by państwa członkowskie przeznaczały wystarczające środki na zapewnienie wysokiego poziomu edukacji ze strony nauczycieli. W Europie zawód nauczyciela nie jest postrzegany jako atrakcyjny i cierpi na niedobory; problem ten może się zaostrzyć w niedalekiej przyszłości⁽²⁾. Godne warunki pracy, płace i emerytury mają kluczowe znaczenie dla uatrakcyjnienia nauczania jako ścieżki zawodowej.

1.8 EKES z zadowoleniem przyjmuje decyzję Komisji Europejskiej o ustanowieniu programu *Erasmus+*, który również wspiera transgraniczne szkolenia zawodowe, i ma nadzieję, że program ten, zgodnie z ustaleniami, stanie się w pełni operacyjny bez opóźnień. Komitet szczególnie cieszy się z porozumienia osiągniętego między Parlamentem Europejskim a Radą w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych.

1.9 EKES z zadowoleniem przyjmuje „Ramy działania na rzecz zatrudnienia młodzieży”, uzgodnione przez partnerów społecznych w czerwcu 2013 r. W czasach kryzysu gospodarczego i społecznego Europa powinna w pełni wykorzystać potencjał swoich obywateli, pochodzących ze wszystkich środowisk społeczno-gospodarczych, a jednocześnie zapewnić opłacalność.

1.10 EKES ponownie wyraża przekonanie, że inicjatywy UE mające na celu sprostanie problemowi zatrudnienia młodzieży powinny przełożyć się na konkretne środki wspierające skuteczną politykę przemysłową sprzyjającą postępowi w przemyśle europejskim i zwiększającą jego konkurencyjność w zrównoważony i akceptowalny społecznie sposób.

1.11 Komitet zaleca, by państwa członkowskie zwróciły szczególną uwagę na negatywne skutki, jakie ma dla młodych ludzi systematyczne zawieranie umów tymczasowych, co poważnie wpływa także na sieci zabezpieczenia społecznego (niższe składki) i spójność społeczną państw członkowskich.

1.12 Komitet jest zdania, że inwestycje w celu poprawy szans młodych ludzi na znalezienie pracy mają fundamentalne znaczenie dla przyszłości gospodarek i społeczeństw europejskich. Wszyscy młodzi ludzie, w sposób niedyskryminujący i bez względu na płeć, powinni mieć łatwy dostęp do zatwierdzonych inicjatyw, którym powinny towarzyszyć konkretne środki na rzecz włączenia społecznego. Należy włączyć odpowiednie podmioty (w tym partnerów społecznych i organizacje młodzieżowe) na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym w kształtowanie, wdrażanie i ocenę wyników tych inicjatyw.

(²) Zob. „Key Data on Teachers & School Leaders in Europe” [Najważniejsze dane dotyczące nauczycieli i kadry kierowniczej w szkolnictwie w Europie], raport Eurydice 2013, Komisja Europejska.

1.13 Trzeba w dalszym ciągu rozwijać konkretne środki na poziomie lokalnym i krajowym, by wszyscy mieli możliwość uczenia się przez całe życie. Należy przy tym zapewnić udział partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego oraz dokonywać regularnych ocen wyników.

1.14 W modelach uczenia się w miejscu pracy, takich jak dwutorowe systemy kształcenia, istotna część szkoleń odbywa się w przedsiębiorstwach. Należy umożliwić młodym pracownikom jednoczesną naukę w szkole i zdobywanie kwalifikacji w trakcie pracy w przedsiębiorstwie. EKES jest przekonany, że dwutorowe systemy kształcenia realizowane w niektórych państwach członkowskich okazały się sukcesem. Kluczowym elementem dobrze funkcjonujących systemów praktyk jest wspólna odpowiedzialność za inwestowanie w przyszłość, zarówno ze strony władz publicznych, jak i przedsiębiorstw.

1.15 Komitet zaleca podjęcie kroków na rzecz zapewnienia jakości i właściwości proponowanych działań, a także ustanowienia odpowiednich ram jasno określających możliwe do wyegzekwowania w praktyce zadania, prawa i obowiązki każdego podmiotu. Należy nadal rozwijać dialog społeczny pracodawców ze związkami zawodowymi oraz wykorzystywać to ważne narzędzie do identyfikowania przyszłych perspektyw na rynku pracy z myślą o tworzeniu zatrudnienia, dzieleniu się doświadczeniami z zakresu szkoleń bardziej odpowiadających potrzebom rynku pracy oraz zachęcaniu młodych kobiet i mężczyzn do doskonalenia umiejętności i zdolności, by móc lepiej sprostać rozwijającym się potrzebom przemysłu.

1.16 Obecny kryzys społeczno-gospodarczy nakłada ograniczenia na decyzje budżetowe państw członkowskich, szczególnie państw objętych programami dostosowań fiskalnych; sytuację tę pogarsza zmniejszenie budżetu własnego UE. Edukacja odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu szans na zatrudnienie, dlatego też EKES zaleca państwom członkowskim, by przeznaczały większe środki na wysokiej jakości szkolnictwo. Nie należy tego postrzegać jako wydatek, lecz jako niezbędną inwestycję w przewyżczenie kryzysu i budowanie lepszej przyszłości dla wszystkich. Komitet poparł europejską inicjatywę obywatelską „Wykształcenie to inwestycja! Nie zaliczajmy jej kosztów do deficytu!”⁽³⁾ Komitet ostrzega, że cięcia środków na edukację i szkolenia grożą tym, że ważne inicjatywy i propozycje przepadną w błahę deklaracje dobrych intencji. Biorąc pod uwagę rolę kształcenia i szkolenia w przeciwdziałaniu bezrobociu wśród młodzieży, EKES usilnie zaleca zorganizowanie przez KE w 2015 r. dnia europejskiego kształcenia i szkolenia.

1.17 Komitet uważa, że przemysł i przedsiębiorstwa powinny inwestować w narzędzia produkcji oraz wdrożyć politykę ds. płac i ds. komunikacji, by zwiększyć atrakcyjność sektora przemysłowego. Lepszy dialog przedsiębiorstw z organizacjami zajmującymi się szkoleniem zawodowym mógłby stanowić ważny krok umożliwiający stawienie czoła zagadnieniu szans na zatrudnienie. Mógłby również zmniejszyć rozdzźwięk między popytem a podażą.

1.18 Wszelkie inicjatywy przyjmowane w celu poprawy szans młodych ludzi na zatrudnienie powinny być odpowiednio finansowane z EFS i innych funduszy strukturalnych. EKES zaleca, by podczas korzystania z funduszy strukturalnych położono szczególny nacisk na zdolność młodzieży do znalezienia pracy, w tym na działania służące przekierowaniu niewykorzystanych funduszy w odpowiednich przypadkach.

2. Wprowadzenie

2.1 Europejski przemysł obejmuje szeroki wachlarz przedsiębiorstw, w tym dużych przedsiębiorstw, MŚP i mikroprzedsiębiorstw, o różnych wymaganiach dotyczących siły roboczej. Dlatego potrzebuje pracowników o różnym poziomie umiejętności i kompetencji. Różnice te należy wziąć pod uwagę podczas opracowywania systemów edukacji i szkoleń. Należy nadal rozwijać dialog społeczny pracodawców ze związkami zawodowymi oraz wykorzystywać to ważne narzędzie do identyfikowania przyszłych perspektyw na rynku pracy z myślą o tworzeniu zatrudnienia, dzieleniu się doświadczeniami z zakresu szkoleń bardziej odpowiadających potrzebom rynku pracy oraz zachęcaniu młodych kobiet i mężczyzn do polepszania umiejętności i zdolności, by móc lepiej sprostać rozwijającym się potrzebom przemysłu.

⁽³⁾ Zaproponowana przez obywateli greckich i propagowana przez DIKTIO Network.

2.2 UE i państwa członkowskie potrzebują polityki przemysłowej, która ułatwiłaby wzrost i pobudziła tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości⁽⁴⁾. Zdaniem KE wciąż potrzebne jest partnerstwo UE, państw członkowskich i sektora przemysłowego, które zapewni skuteczne ramy współpracy oraz zachęci do inwestycji w technologie i zasoby ludzkie, dając w efekcie europejskiemu sektorowi przemysłowemu przewagę nad konkurentami na całym świecie. By zająć się tą kwestią oraz ogólnym problemem szans na zatrudnienie w przemyśle, KE zapewniła⁽⁵⁾, że jednym z filarów nowej polityki przemysłowej będą inwestycje w zasoby ludzkie i umiejętności.

2.3 Kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2008 r., poważnie zaszkodził wielu europejskim gospodarkom i do tej pory ożywienie postępuje bardzo powoli. Kryzys związany z bezrobociem młodzieży może dodatkowo je spowolnić, a jego długofalowe konsekwencje mogą być jeszcze bardziej odczuwalne. Wymaga to współpracy ze strony rządów, pracodawców, pracowników i społeczeństwa obywatelskiego na rzecz upowszechniania, tworzenia i utrzymywania godnych i wydajnych miejsc pracy.

2.4 Choć europejscy przywódcy polityczni wydają się poważnie podchodzić do tego kryzysu, to – jak już Komitet podkreślał we wcześniejszych opiniach⁽⁶⁾ – jeżeli nowe inicjatywy nie dotkną sedna problemu, to nie przyczynią się do jego rozwiązania. Kwestia ta stała się wyzwaniem zarówno politycznym, jak i gospodarczym. Sytuacja wygląda odmiennie w różnych państwach członkowskich lub na poziomie lokalnym, nie należy więc uogólniać. Niemniej wielu młodych Europejczyków codziennie zmaga się z tymi samymi problemami: z zakończeniem lub opłaceniem studiów, znalezieniem prawdziwego zatrudnienia – a nie tylko kontraktu na kilka miesięcy lub stażu – z pracą nad własnym projektem lub założeniem przedsiębiorstwa, a także z niezależnym zamieszkaniem lub założeniem rodziny. Choć bezrobocie nie jest nowym zjawiskiem w Europie, zwiększające się bezrobocie młodzieży jest jednym z najbardziej widocznych skutków obecnego kryzysu gospodarczego, zarówno z punktu widzenia likwidacji miejsc pracy, jak i braku nowych ofert zatrudnienia⁽⁷⁾.

2.5 W ramach wielu pozytywnych inicjatyw unijnych (np. „gwarancji dla młodzieży”) oferowane będą szkolenia zawodowe i przyuczanie do zawodu. Niemniej nie zawsze gwarantują one znalezienie pracy. Na tym właśnie polega główny problem – zatrudnienie powstaje zwykle w wyniku wzrostu gospodarczego. EKES podkreślał już, że potrzebna jest faktyczna strategia na rzecz wzrostu na poziomie unijnym i krajowym, aby wspierać tworzenie lepszej jakości stabilniejszych miejsc pracy dla młodych ludzi. Zdaniem EKES-u rządy muszą koniecznie podjąć intensywne działania naprawcze, aby zapobiec pogłębianiu się kryzysu. Komisja Europejska stwierdziła, że „młodzi ludzie trzymają w swoich rękach klucz do dynamizmu i dobrobytu Europy przyszłości”⁽⁸⁾.

2.6 Nie istnieje jednak jedna, akceptowana przez wszystkich definicja pojęcia „szanse na zatrudnienie”. To koncepcja dynamiczna i dąży się do jej poszerzenia, by uwzględnić czynniki towarzyszące. Mimo znaczenia, jakie szanse na zatrudnienie mają w wypowiedziach dotyczących rynku pracy, trudno je zmierzyć i różnie podchodzi się do zdefiniowania tego pojęcia. Na szanse na zatrudnienie wpływają zarówno czynniki podażowe, jak i popytowe, będące często poza kontrolą pojedynczej osoby. W czasie kryzysu gospodarczo-społecznego Europa musi w pełni wykorzystać potencjalną kreatywność, energię i umiejętności ludności wywodzącej się z różnych środowisk społeczno-gospodarczych. Silne i bardzo aktywne organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają ważną rolę siły sprawczej.

⁽⁴⁾ Komisja Europejska proponuje, by do 2020 r. udział sektora przemysłu w PKB UE sięgał 16 %.

⁽⁵⁾ Komisja Europejska, 10 października 2012 r. „Silniejszy przemysł europejskiego na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego”.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 68/11z 6.3.2012, s. 11–14; Dz.U. C 143/94 z 22.5.2012, s. 94–101; Dz.U. C 299/97 z 4.10.2012, s. 97–102; Dz.U. C 11 z 15.1.2013, s. 8-15; Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 67–72.

⁽⁷⁾ „W czasach kryzysu gospodarczego młodzi ludzie nie tylko są ostatnimi, którzy wchodzą na rynek pracy, lecz także pierwszymi, którzy z niego wypadają, ponieważ koszty zwolnienia starszych pracowników są dla pracodawców wyższe. Młodzi pracownicy rzadziej odbywają szkolenia w firmie, mają niższe kwalifikacje i są często zatrudnieni na umowy czasowe” (...) „Nawet jeśli młodzi mają pracę, często nie jest to dobra praca. W rozwiniętych krajach pracują oni na umowach czasowych sprzyjających łatwemu zwolnieniu, bądź też są zatrudnieni w pracach poniżej ich kwalifikacji”. (Światowe Forum Gospodarcze – wizualizacja bezrobocia wśród młodzieży 2013 r.) <http://www.weforum.org/community/global-agenda-councils/youth-unemployment-visualization-2013>.

⁽⁸⁾ COM (2013) 447 final, czerwiec 2013 r.

2.7 Szanse na zatrudnienie determinuje jakość i adekwatność kształcenia i szkolenia zapewnianego przez władze lokalne i regionalne. EKES odnotowuje, że władze lokalne próbują zapewnić właściwą równowagę w celu poprawy sytuacji w tym obszarze, jednak sądzi, że obecne systemy kształcenia i szkolenia nie zawsze odzwierciedlają w spójny sposób decyzje podejmowane na szczeblu UE. Mimo iż Komisja zaapelowała do państw członkowskich, w kontekście otwartej metody koordynacji, by dzieliły się rozwiązaniami instytucjonalnymi z zakresu mobilności młodzieży i szkoleń, usprawniły jakość szkoleń, certyfikatów i aktualizacji, odpowiednio reagowały na potrzeby rynku pracy, przestrzegały harmonogramu osiągnięć związanych ze wspólnymi celami oraz poziomami odniesienia i wynikami, analizowały i uwzględniły rezultaty badań, to nadal istnieje zbyt wiele przeszkód instytucjonalnych oraz brakuje rzeczywistego zaangażowania, by móc mówić o wspólnej przestrzeni kształcenia i szkolenia.

2.8 Pracodawcy są świadomi umiejętności i kompetencji dzisiejszych pracowników, lecz muszą mieć większą wiedzę na temat umiejętności i kompetencji przyszłych pracowników w szybko zmieniającym się miejscu pracy, w szczególności ze względu na rozwój technologii wymagający od pracowników stałego nabywania i aktualizowania umiejętności. Przedsiębiorstwa mają różne cechy i różne potrzeby, co sprawia, że edukacja i szkolenia zawodowe muszą być łatwe do dostosowania i elastyczne pod względem nauczanych umiejętności. Jak EKES podkreślił w swojej opinii SOC/476, bardzo potrzebna jest skuteczniejsza i bardziej odpowiednia współpraca instytucji szkolnictwa na wszystkich poziomach z przemysłem.

2.9 Ponieważ edukacja i szkolenia zawodowe nie są jedynymi aspektami kształtującymi szanse na zatrudnienie danej osoby, skupianie się tylko na edukacji jest zbyt ograniczającym podejściem. Programy wysokiej jakości szkoleń, uczenie się poprzez praktykę w miejscu pracy (w szkole lub w przedsiębiorstwie), przyuczanie do zawodu i ukierunkowane programy na rzecz zatrudnienia należy uznać za kluczowe sposoby włączania młodych kobiet i mężczyzn do rynku pracy. Nie należy jednak ich postrzegać jako ostateczne rozwiązanie problemu szans na zatrudnienie. Ważne jest uznanie, że rynki pracy są zakorzenione w społeczeństwie i kulturze jako instytucje gospodarcze i że również nieformalne normy i zwyczaje wpływają na praktyki na rynku pracy.

2.10 Zdaniem Komitetu wszystkie omówione i zatwierdzone na poziomie europejskim kwestie związane z kształceniem i szkoleniem nie mogą być ograniczane jedynie do wymiany sprawdzonych rozwiązań. W tym kontekście należy mieć nadzieję, że systemy szkolenia będą reagować na potrzeby rynku, kształcąc nowych pracowników będących w stanie poradzić sobie z ciągłymi zmianami w organizacji pracy i nowoczesnym społeczeństwie. Mając na uwadze termin wyznaczony w ET 2020 i w deklaracji z Brugii, EKES wzywa do oceny i dokładnej analizy wdrażania zobowiązań w praktyce i realizowania celów.

3. Uwagi ogólne

3.1 Komisja CCMI w szeregu opinii podkreśliła wiele kwestii gospodarczych, przemysłowych i społecznych, w tym szanse na zatrudnienie i przekwalifikowanie, zwłaszcza podczas obecnego kryzysu⁽⁹⁾. W związku z zaproponowaną *gwarancją dla młodzieży i inicjatywą na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*, przyjętą przez Komisję Europejską w czerwcu 2013 r., europejscy partnerzy społeczni⁽¹⁰⁾ przedstawili *ramy wspólnych działań na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*, skupiające się na wiedzy, przejściu od kształcenia do zatrudnienia, zatrudnieniu i rozwoju przedsiębiorczości.

3.2 Młodzi ludzie są terażniejszością i przyszłością Europy oraz bogatym źródłem dynamiki w naszych społeczeństwach. Jednakże włączenie społeczne i gospodarcze młodych ludzi wymaga szeregu udanych transformacji. W czasach, gdy przejście do dorosłego życia stało się bardziej złożone, edukacja wysokiej jakości dla wszystkich i rynki pracy sprzyjające integracji są głównym kołem zamachowym sukcesu tych transformacji. Konieczne jest całościowe podejście, aby wspierać dynamiczne, otwarte i mobilne rynki pracy dla młodych ludzi, obejmujące środki i odpowiednie zasoby ukierunkowane na tworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy, wysokiej jakości kształcenie oraz lepsze dopasowanie podaży umiejętności i popytu na nie, w tym poprzez propagowanie w Europie uczenia się w miejscu pracy.

⁽⁹⁾ „Polityka przemysłowa ma wyraźny wymiar społeczny, który dotyczy wszystkich poziomów społeczeństwa (...) sektora edukacji i uniwersytetów, konsumentów i obywateli, Polityka przemysłowa dotyczy zarówno restrukturyzacji, jak i przewidywania zmian. Powinna zapewniać nowoczesne kształcenie, szkolenie i informowanie oraz wspierać technologię, innowacje, kreatywność i przedsiębiorczość. Należy też z wyprzedzeniem i w odpowiedni sposób reagować na zmiany demograficzne.” Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 82.

⁽¹⁰⁾ ETUC, BUSINESS EUROPE, UEAPME i CEEP, 11 czerwca 2013 r.

3.3 Organizacje społeczeństwa obywatelskiego w wielu państwach członkowskich (szczególnie tych najbardziej dotkniętych obecnym kryzysem) na różne sposoby podkreślały wagę połączenia indywidualnego podejścia do potrzeb rynku pracy z podejściem zbiorczym (kontekst, środowisko, organizacja pracy, warunki pracy), które uwzględniałoby oczekiwania i aspiracje młodych ludzi. Aby środki takie były skuteczne, powinny być wspierane finansowaniem europejskim i instrumentami na rzecz wzrostu, a nie ograniczane do 6-8 mld euro przewidzianych w ramach inicjatywy na rzecz zatrudnienia młodzieży (sumę tę należałoby istotnie zwiększyć).

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Zasady i metody funkcjonowania europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego oraz ramy jakości dla staży wzmacniają przekonanie EKES-u, że przyuczanie do zawodu, praktyki w przedsiębiorstwach i staże są ważnym instrumentem na rzecz nabywania umiejętności i doświadczenia zawodowego przez osoby młode i powinny być elementem strategii odpowiedzialności społecznej biznesu. Komitet zaleca, by państwa członkowskie i sektor przemysłu zapewniły jakość i odpowiedni charakter proponowanych działań oraz ustanowiły odpowiednie ramy, dzięki którym odpowiedzialność, prawa i obowiązki wszystkich podmiotów będą jasno określone i egzekwowalne w praktyce.

4.2 Choć zdobycie uznanego dyplomu uniwersyteckiego na różnych poziomach wciąż jest ważne, nie jest już wystarczające. Dlatego zdaniem Komitetu podczas wdrażania planów i programów związanych z gwarancją dla młodzieży należy przyjąć konkretne środki, które umożliwiłyby młodym absolwentom zdobycie umiejętności niezbędnych w miejscu pracy, m.in. w zakresie zarządzania, pracy zespołowej, rozwiązywania problemów i kreatywności, by zwiększyć ich szanse na rynku pracy.

4.3 W modelach uczenia się w miejscu pracy, takich jak dwutorowe systemy kształcenia, istotna część szkoleń odbywa się w przedsiębiorstwach. Należy umożliwić młodym pracownikom jednoczesną naukę w szkole i zdobywanie kwalifikacji w trakcie pracy w przedsiębiorstwie. EKES jest przekonany, że dwutorowe systemy kształcenia realizowane w niektórych państwach członkowskich okazały się sukcesem. Kluczowym elementem dobrze funkcjonujących systemów praktyk jest wspólna odpowiedzialność za inwestowanie w przyszłość, zarówno ze strony władz publicznych, jak i przedsiębiorstw.

4.4 Zachęcanie do nauki ma sens, o ile zadanie to nie zależy wyłącznie od wysiłków podejmowanych przez poszczególne osoby. W przeciwnym razie grupy już znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji lub na marginesie społeczeństwa pozostaną wykluczone. Trzeba w dalszym ciągu rozwijać konkretne środki na poziomie lokalnym i krajowym, by wszyscy mieli możliwość uczenia się przez całe życie, zapewniając przy tym udział partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego oraz dokonując regularnych ocen wyników.

4.5 Podczas przeglądów systemów edukacji i szkoleń należy zapewnić, że praca w szkolnictwie pozostanie atrakcyjnym i konkurencyjnym zawodem. Zwiększenie atrakcyjności zawodu nauczyciela jest również zgodne z ewoluującymi potrzebami rynku pracy. Potrzeba szczególnie zmotywowanych i dobrze przygotowanych nauczycieli, by stawić czoło różnego rodzaju wymaganiom społeczeństwa, przemysłu i uczniów.

4.6 Edukacja, szkolenia i doradztwo zawodowe powinny być wsparciem dla młodych ludzi podczas podejmowanych przez nich wysiłków na rzecz lepszej edukacji, kwalifikacji i umiejętności. Materiały na temat doradztwa zawodowego powinny zawierać jasne informacje dotyczące dostępnych miejsc pracy i perspektyw zawodowych na rynku pracy⁽¹¹⁾. EKES z zadowoleniem przyjął decyzję Komisji Europejskiej o ustanowieniu programu *Erasmus+*, który również wspiera transgraniczne szkolenia zawodowe, i ma nadzieję, że program ten, zgodnie z ustaleniami, stanie się w pełni operacyjny w 2014 r. Komitet szczególnie cieszy się z niedawno osiągniętego porozumienia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawalności kwalifikacji zawodowych.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 58–64.

4.7 Państwa członkowskie powinny zapewnić zachęty dla uniwersytetów i ośrodków badawczo-rozwojowych oferujących programy studiów zgodne z potrzebami zglobalizowanych rynków. Mogłoby to przyczynić się do promowania wysokiego poziomu profesjonalizmu.

4.8 Wprowadzenie obowiązkowych szkoleń można uznać za rodzaj „ubezpieczenia kariery zawodowej”. Jednak przyuczanie do zawodu czy staże nie powinny stać się sposobem na rozpowszechnienie taniej lub darmowej siły roboczej. Należy określić sprawdzone rozwiązania w sektorze i nie tolerować nadużyć. Wszelkie okresy uczenia się i szkoleń muszą kończyć się uzyskaniem dyplomu lub certyfikatu potwierdzającego zdobyte kwalifikacje.

4.9 Uwzględniając aktualne różnice między młodymi mężczyznami i kobietami wchodzącymi na rynki pracy, EKES podkreśla, że ważne jest przyjęcie odpowiedniej perspektywy płci w rozwiązywaniu problemu bezrobocia wśród młodzieży, w tym konkretnych działań, jeśli zajdzie taka potrzeba. Zalecenie Rady dotyczące ustanowienia gwarancji dla młodzieży określa, że programy w ramach tej gwarancji powinny uwzględniać kwestię płci i różnorodności młodych ludzi, dla których są przeznaczone ⁽¹²⁾.

4.10 Aby zwiększyć szanse na zatrudnienie, należy dołożyć wszelkich starań, by uwzględnić faktyczne warunki panujące w terenie. Im bardziej środki polityczne będą je brały pod uwagę, tym większe będą szanse ich powodzenia. Wszelkie działania na rzecz wspierania rozwoju gospodarczego muszą być powiązane z warunkami lokalnymi, ponieważ to jedyna droga prowadząca do trwałej doskonałości. Warto zawierać partnerstwa lokalne, by wzmacniać dialog i podejmować więcej działań na rzecz niwelowania bezrobocia młodzieży. Instytucje lokalne, uniwersytety, organizacje młodzieżowe, władze publiczne i instytucje oferujące szkolenie zawodowe, a także związki zawodowe i pracownicy, działający na tym samym obszarze lokalnym powinny współpracować, by wspólnie określić możliwe strategie. Należy lepiej rozpoznawać cechy i potrzeby obszarów lokalnych i uwzględniać je, by zwiększać szanse na zatrudnienie młodych ludzi.

4.11 Państwa członkowskie powinny włączyć zajęcia z przedsiębiorczości do programów nauczania i promować przedsiębiorczość w ramach modeli opartych na uczeniu się w miejscu pracy, zgodnie z nowym planem działania na rzecz przedsiębiorczości do roku 2020 r. przedstawionym przez Komisję Europejską. Przedsiębiorczość powinna zostać uznana za szerokie pojęcie wykraczające poza zakładanie nowych przedsiębiorstw. Ludzie muszą nauczyć się i zrozumieć, jak od młodego wieku stać się przedsiębiorcami we własnym życiu. Kształcenie z zakresu przedsiębiorczości powinno przygotowywać ludzi do życia, ucząc ich podejmowania inicjatyw, przyjmowania odpowiedzialności i analizowania sytuacji. Zdaniem EKES-u rozwijanie umiejętności i kompetencji, takich jak kreatywność, inicjatywa, wytrwałość i praca zespołowa ma zasadnicze znaczenie dla wszystkich, nie tylko dla przedsiębiorców, którzy pragną rozpocząć działalność gospodarczą. Umiejętności te powinny umożliwić całemu pokoleniu sprawną pracę we wszystkich sektorach i sprzyjać infrastrukturze potrzebnej do powodzenia gospodarki europejskiej.

4.12 Komisja przyznaje, że w Europie „musi dokonać się gruntowna, daleko idąca zmiana kulturowa” ⁽¹³⁾, by do szkół prowadzono skuteczne metody nauczania z zakresu przedsiębiorczości. EKES zaleca również wprowadzenie zmian w szkoleniu nauczycieli, zaś państwa członkowskie powinny zapewnić odpowiednie warunki dla kształcenia nauczycieli w tym zakresie. Realizacja tej polityki zależy od odpowiedniego personelu, który należy kształcić i wspierać.

⁽¹²⁾ „Komisja uznaje kwestię płci za jeden z aspektów, które należy uwzględnić w ramach środków tej strategii politycznej, by skutecznie zwalczać bezrobocie młodzieży [...]. Młode kobiety jednak częściej są bezrobotne lub też nie uczestniczą w edukacji lub szkoleniach (...). Młodzi mężczyźni częściej skutecznie przechodzą od etapu kształcenia do pracy (tzn. uzyskują umowę na stałe). Młode kobiety z kolei są częściej zatrudniane w niepełnym wymiarze godzin i tymczasowo, rozpoczynając życie zawodowe od podwójnie niepewnej formy zatrudnienia – pracy tymczasowej i na część etatu. Zalecenie Rady dotyczące ustanowienia gwarancji dla młodzieży określa, że programy w ramach tej gwarancji powinny uwzględniać kwestię płci i różnorodności młodych ludzi, dla których są przeznaczone.” László Andor, komisarz europejski ds. zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego, maj 2013 r.

⁽¹³⁾ Komunikat Komisji Europejskiej: „Plan działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r.”

4.13 We wcześniejszych opiniach EKES⁽¹⁴⁾ zwracał już uwagę na wpływ, jaki na zatrudnienie młodych kobiet i mężczyzn wywiera coraz rzadsze występowanie umów na czas nieokreślony, i zalecił ocenę ryzyka związanego z tym zjawiskiem. Umowy tymczasowe są obecnie rozpowszechnione wśród młodych ludzi, szczególnie na początku ich kariery, i doprowadziły do większej segmentacji rynku pracy. EKES zaleca, by państwa członkowskie poświęciły szczególną uwagę temu aspektowi, który ma również poważne skutki dla siatki zabezpieczeń społecznych (mniej składek) i spójności społecznej w państwach członkowskich.

4.14 Obecny kryzys społeczno-gospodarczy nakłada ograniczenia na decyzje budżetowe państw członkowskich, szczególnie państw objętych programami dostosowań fiskalnych – sytuację tę pogarsza zmniejszenie własnego budżetu UE. Komitet ostrzega, że cięcia środków na edukację i szkolenia grożą tym, że ważne inicjatywy i propozycje przerodzą się w błahę deklarację dobrych intencji. Komitet poparł w tym kontekście europejską inicjatywę obywatelską „Wykształcenie to inwestycja! Nie zaliczajmy jej kosztów do deficytu!”.

4.15 Wszelkie inicjatywy służące poprawie szans młodzieży na zatrudnienie powinny być jak najszybciej wdrażane w całej Europie oraz odpowiednio finansowane z EFS i innych funduszy strukturalnych. Zdaniem Komitetu jest to kluczowa inwestycja w przyszłość gospodarek i społeczeństw europejskich. Wszyscy młodzi ludzie w sposób niedyskryminujący powinni mieć łatwy dostęp do tych inicjatyw. Należy włączyć odpowiednie podmioty (w tym partnerów społecznych i organizacje młodzieżowe) na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym we wdrażanie i ocenę wyników tych inicjatyw. EKES zaleca, by podczas korzystania z funduszy strukturalnych położono szczególny nacisk na szanse młodzieży na zatrudnienie, w tym na działania służące przekierowaniu niewykorzystanych funduszy w odpowiednich przypadkach.

Bruksela, 30 kwietnia 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie inicjatywy „Szanse dla młodzieży”, Dz.U. C 299, 4.10.2012, s. 97–102.